

وقتی حساب، یوروی می‌شود

دست به تغییر ارز مرجع و تبدیل ذخایر ارزی‌شان می‌زنند تا از آثار منفی نوسانات در بازارهای ارز بکاهند. اما تهران با چه استدلالی یورو را جایگزین دلار در مناسبات ارزی خود کرده است؟ شاید بتوان گفت وجود چشم‌انداز تقویت ارزش «یورو» در برابر دلار در میان مدت و امکان خروج زود هنگام منطقه یورو از بحران اقتصادی از جمله دلایل مهم اتخاذ این تصمیم باشد؛ اما این موارد نمی‌تواند تنها پشتوانه نظری چنین تصمیمی باشد. گسترش مبادلات بانکی تجاری ایران با کشورهای اروپایی (در شرایطی که تحریم‌های اقتصادی علیه کشورمان به طور جدی از سوی همین کشورها دنبال می‌شود) شاید دلیل دیگری باشد که تهران را به چنین تصمیمی واداشته است. با وجود این که محدودیت‌های تجاری و بانکی اقتصادی به صورت فزاینده از سوی اروپا علیه ایران تحمیل می‌شود، اما رسمی شدن یورو به عنوان ارز مرجع، زمینه تسهیل مبادلات و خدمات بانکی را فراهم می‌کند. تهران در اولین اقدام عملی تصمیم دارد، یک میلیارد یورو اوراق قرضه (مشارکت ارزی) در کشورهای آسیایی نظیر چین به فروش برساند. همچنین ارز موردنظر سرمایه‌گذاری خارجی در کشور نیز در پاره‌ای از پروژه‌ها و طرح‌ها به یورو بیان شده است. با وجود این که چین و امارات حجم قابل توجهی از مبادلات بازرگانی خارجی ایران را تشکیل می‌دهند و این روند رو به تزاید است، اما همچنان اروپا شریک مهم تجاری ایران بوده و بزرگ‌ترین خریدار نفت ایران است. حال این سؤال وجود دارد که آیا در صورت تضعیف ارزش «یورو» در برابر دلار و تقویت فزاینده «دلار» در آینده، ایران بار دیگر تصمیم به تغییر ارز مرجع از یورو به دلار خواهد گرفت یا خیر؟ اقتصاد نیز همانند سیاست شرایط منعطف و شناوری دارد. اقتصاد و سیاست، ریاضی نیست که رابطه «صفر و یکی» بر آن حاکم شود. آیا میان حالت «صفر» و «یک» وضعیتی متفاوت وجود دارد؟

رئیس جمهوری سرانجام دستور جایگزینی «یورو» به جای «دلار» را در محاسبات حساب ذخیره ارزی صادر کرد. با وجود این که رقم موجودی حساب ذخیره ارزی کشور به دلیل برخی ملاحظات به طور عمومی اعلام نمی‌شود، اما تصمیم اخیر دولت نشان می‌دهد که سیاست‌گذاران پولی و مالی تمایل ندارند که ذخایر ارزی کشور به دلیل بروز نوسانات ادواری میان ارزهای پر قدرت، نظیر دلار و یورو با کاهش ارزش روبه‌رو شود. این تصمیم دارای ابعاد متفاوتی است. برخی از تحلیل‌گران خارجی بر این عقیده پافشاری می‌کنند که ایران در پی تضعیف ارزش اعتباری دلار در برابر ریال است. آنها بی‌ارزش خواندن «دلار» آمریکا از سوی ایران در برخی از مقاطع را دلیل اصلی این دیدگاه می‌دانند و بیان می‌کنند که حتی ایران در هنگام تلاش برای تاسیس بورس نفت و محور دانستن «یورو» به جای «دلار» تصمیم داشت، از اعتبار دلار در مناسبات اقتصادی بکاهد. این باور در ذهن این گروه از تحلیل‌گران از آن جهت بیشتر تجلی یافته است که طی سال‌های اخیر ایران تلاش‌های دیپلماتیکی در اوپک برای جایگزینی «یورو» به جای دلار انجام داده است. جالب این که همسو با تهران برخی از کشورها نیز «یورو» را جایگزین دلار در مناسبات ارزی خود کرده‌اند. این تصمیم به ظاهراً اقتصادی، پیام‌های جدی‌ای را برای واشنگتن صادر کرده است؛ به ویژه در وضعیتی که ارزش یورو طی ماه گذشته در برابر دلار تقویت شده و برخی گزارش‌های معتبر ادامه چنین روندی را تایید می‌کنند. اما آیا تهران فقط به دلیل ملاحظات سیاسی و تقابل دیپلماتیک (به زعم برخی از تحلیل‌گران) چنین تصمیمی را اتخاذ کرده است؟ واقعیت‌های اقتصادی در بسیاری از مقاطع، مستقل از متغیرهای سیاسی خود را نشان می‌دهد حکایت از آن دارد که بسیاری از کشورها با اتخاذ سیاست‌های پولی مستقل به منظور حفظ ارزش ذخایر ارزی‌شان